Eduskunta
Talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta (HE 180/2021)

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kuluttajansuojalakia. Muutoksilla pantaisiin täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi digitaalisesta sisällöstä ja digitaalisista palveluista sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi tavarankaupasta.

Tavarankauppadirektiivin täytäntöön panemiseksi kuluttajansuojalain kuluttajankauppaa koskevaan lukuun ehdotetaan useita muutoksia erityisesti siltä osin kuin luvussa säädetään virheestä ja sen seuraamuksista. Luvun otsikko ehdotetaan muutettavaksi kuluttajankaupasta tavarankaupaksi.

Digitaalista sisältöä ja digitaalisia palveluita koskevan direktiivin täytäntöön panemiseksi kuluttajansuojalakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi luku digitaalista sisältöä ja digitaalisia palveluja koskevista sopimuksista. Luvussa säädettäisiin digitaalisen sisällön tai palvelun toimittamisesta, digitaalisen sisällön tai palvelun virheestä ja sen seuraamuksista sekä digitaalisen sisällön tai palvelun muuttamisesta.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2022, jolloin direktiivejä on ryhdyttävä soveltamaan.

Suomen Yrittäjien lausunto

Kuluttajansuojasääntelyssä on tärkeää säilyttää tasapaino kuluttajien oikeuksien ja elinkeinonharjoittajien velvollisuuksien välillä. Elinkeinonharjoittajien toimintaedellytysten ja kilpailukyvyn turvaamiseksi on myös huolehdittava, ettei elinkeinonharjoittajan velvoitteita Suomessa aseteta korkeammaksi verrattuna muihin EU-jäsenmaihin.

Yksi merkittävin haaste yrityksille, jotka suunnittelevat rajat ylittäviä liiketoimia, on eri maiden sääntelyn eroavaisuudet. Kuluttajansuojalain muutoksilla täytäntöönpantavien direktiivien tavoitteena on helpottaa tavaroiden sekä digitaalisten sisältöjen ja palvelujen ostamista sekä myymistä EU:n alueella. Direktiivien sisältämien optioiden vuoksi tavoitteiden saavuttaminen jää kuitenkin vajaaksi, kun eroavaisuuksia jää eri jäsenvaltioiden kesken kuluttajansuojasääntelyn kannalta keskeisissä asioissa kuten

virhevastuusääntelyssä. Tämän johdosta aitoa yhteismarkkinaa ei synny, vaan lukuisia osamarkkinoita, joilla on eri pelisäännöt. Tämän voidaan arvioida hankaloittavan yritysten rajat ylittävää toimintaa.

Direktiivi edellyttää, että kuluttajalla tulee olla lähtökohtainen valinnanvapaus sen suhteen, vaatiiko hän tavaran korjaamista vai uuden tavaran toimittamista virheellisen tavaran tilalle. Tähän asti valinnanvapaus on käytännössä ollut elinkeinonharjoittajalla ja tämä onkin perusteltua, koska elinkeinonharjoittajalla on yleensä paras asiantuntemus tarkoituksenmukaisimmasta oikaisukeinosta. On todennäköistä, että moni kuluttaja tulee valitsemaan vaihdon korjaamisen sijasta, joka on ekologisuuden näkökulmasta ongelmallista. Valintaoikeuden siirtyessä kuluttajalle elinkeinonharjoittaja ei pysty kontrolloimaan oikaisusta aiheutuvia kustannuksia aikaisempaa vastaavalla tavalla.

Esityksessä ei ehdoteta käytettyjen tavaroiden osalta lyhyemmästä vastuuajasta, vaikka direktiivi mahdollistaisi sen. Kiertotalouden edistäminen edellyttää, että jatkossa mietitään laajemmin keinoja, joilla käytettyjen tavaroiden jälkimarkkinoita voidaan tehostaa. Myyjän vastuun rajaaminen käytettyjen tavaroiden kohdalla voisi tehostaa kiertotaloutta sekä tasapainottaa myyjän vastuuta tilanteissa, joissa käytettyjen tuotteiden vastuuaikaa voidaan ratkaisukäytännön perusteella katsoa muodostuneen kohtuuttoman pitkäksi.

On odotettavissa, että sekä digitaalisia sisältöjä ja palveluita koskevien säännösten tulkintatilanteet tulevat aiheuttamaan haasteita, kunnes ratkaisukäytäntö luo lisää konkretiaa erilaisiin tulkinta- ja rajanvetotilanteisiin. Tämä heikentää lainsäädännön kohteina olevien elinkeinonharjoittajien oikeusvarmuutta. Epävarmuuden välttämiseksi viranomaisen olisi pyrittävä neuvomaan ja ohjeistamaan elinkeinonharjoittajia sekä tiedottamaan syntyvästä tulkintakäytännöstä.

Esityksen mukaan digitaalisten sisältöjen ja palveluiden virhevastuu yhdenmukaistettaisiin tavarankaupan kanssa siten, että virhevastuu määräytyisi kestoiän mukaan. Nimenomaisen virhevastuuajan säätämistä puoltaisi se, että digitaalisilla palveluilla ja sisällöillä käydään tavallisesti rajat ylittävää kauppaa, joka vaikeutuu, mikäli virhevastuuta koskeva sääntely huomattavasti vaihtelee jäsenvaltioittain. Lisäksi tavarankaupan virhevastuuta rajaava tavaran oletettu elinikä soveltuu heikosti digitaalisiin sisältöihin ja digitaalisiin palveluihin, joiden osalta on hyvin hankala määritellä kestävyyttä- tai elinikää koskevia vaatimuksia. Epäselvyydet virhevastuun kestoajasta voi johtaa kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välisten riitojen kasvamiseen. Myös päivitysten toimittamisvelvollisuuden osalta käyttöikään perustuva virhevastuu on haasteellinen myyjän kannalta. Kestoikään perustuva

virhevastuuaika yhdistettynä reklamaatiovelvollisuuden puuttumiseen saattaa johtaa elinkeinonharjoittajan kannalta kestämättömiin tilanteisiin.

Lakimuutoksien seurauksena elinkeinonharjoittajien on varmistettava, että ne täyttävät toiminnassaan lainsäädännön asettamat velvoitteet sekä sopeutettava omaa toimintaansa muuttamalla sopimuspohjansa sekä takuuehtonsa. Valmistautumista ja tarpeellisia toimenpiteitä ei voida käytännössä aloittaa ennen kuin lakimuutosten lopullinen sisältö on elinkeinonharjoittajien tiedossa. On tärkeää varmistaa, että elinkeinonharjoittajille jää lain hyväksymisestä riittävä aika valmistauta lakimuutoksien edellyttämiin muutoksiin toiminnassaan.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Karoliina Katila
asiantuntija